

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет аграрної економіки і менеджменту

*Кафедра обліку та економіко-
правового забезпечення АПБ*

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА КУРСОВА РОБОТА
на тему:

**«ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ НА БУДІВНИЦТВО І
ПРИДБАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ»**

Студент 1 курсу, ОПЗм – 12 групи
Напряму підготовки – облік і аудит
Спеціальності 8.03050901- облік і аудит
Магістерської програми
Облік і правове забезпечення АПБ
Феш Микола Ігорович

Національна шкала _____
Кількість балів: ___ Оцінка ECTS _____

Члени комісії _____
(підпис) (прізвище та ініціали)
_____
(підпис) (прізвище та ініціали)
_____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Тернопіль 2017

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. КАПІТАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ, ЇХ ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ І ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ.....	4
1.1. Облікова політика і нормативно-правова база організації обліку капітальних інвестицій.....	4
1.2. Економічний зміст капітальних інвестицій і їх класифікація.....	10
1.3. Особливості організації обліку капітальних інвестицій.....	12
РОЗДІЛ II. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ НА БУДІВНИЦТВО І ПРИДБАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ.....	16
2.1. Нормативно-правова база організації обліку капітального будівництва.....	16
2.2. Організація обліку витрат на будівництво.....	21
2.3. Організація обліку витрат на придбання основних засобів.....	25
РОЗДІЛ III. УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИТРАТ НА БУДІВНИЦТВО І ПРИДБАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ.....	29
3.1. Роль обліку капітальних інвестицій в управлінні підприємством.....	29
ВИСНОВКИ.....	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	34
ДОДАТКИ.....	37

ВСТУП

Актуальність теми курсової роботи зумовлена тим фактом, що основні засоби є важливим елементом, що забезпечує функціонування діяльності будь-якого підприємства. Зазвичай у більшості підприємств основні засоби займають більшу частину активів. Їх стан і вартість цікавлять як керівництво, так й інвесторів, засновників, акціонерів, так як достовірна оцінка об'єктів основних засобів дає змогу робити висновки про фінансовий стан та приймати обґрунтовані управлінські рішення. Україна стає важливим учасником світової економіки, тому для українських підприємств є доцільним ведення обліку, формування звітності та аудиторських висновків як за національними, так і за Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку.

Облік витрат на будівництво та придбання основних засобів згідно з розглядалися в наукових працях вітчизняних учених: К.О. Утенкова, В.П. Пантелєєва, О.А. Петрик, Б.Ф. Усача, Л.К. Афанасьєва, А.П. Крюкова, В.М. Костюченко, Н.А. Пономарьова та ін.

Метою курсової роботи є обґрунтування теоретичних та методичних засад організації обліку витрат на будівництво і придбання основних засобів, а також розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення методичного та документального забезпечення його організації на підприємстві.

Об'єктом дослідження є процес організації і методика обліку витрат на будівництво і придбання основних засобів на підприємстві.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних засад організації обліку витрат на будівництво і придбання основних засобів на підприємстві.

РОЗДІЛ І. КАПІТАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ, ЇХ ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ І ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ

1.1. Облікова політика і нормативно-правова база організації обліку капітальних інвестицій

Основними нормативно-правовими актами, на основі яких здійснюється весь бухгалтерський облік, включаючи облік капітальних інвестицій, є Конституція України, Податковий кодекс України, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», П(С)БО 7 «Основні засоби», 8 «Нематеріальні активи», 12 «Фінансові інвестиції», 14 «Оренда», 15 «Дохід», 16 «Витрати», 19 «Об'єднання підприємств», 28 «Зменшення корисності активів», 32 «Інвестиційна нерухомість», Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку, План рахунків бухгалтерського обліку, Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку та інші.

Відповідно до П(С)БО 7 «Основні засоби» та Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів підприємству надано альтернативні варіанти для вибору облікової одиниці бухгалтерського обліку основних засобів, а саме: закінчений пристрій з усіма пристосуваннями і приладдям до нього; конструктивно відокремлений предмет, призначений для виконання певних самостійних функцій; відокремлений комплекс конструктивно з'єднаних предметів однакового або різного призначення, що мають для їх обслуговування загальні пристосування, приладдя, керування та єдиний фундамент, унаслідок чого кожен предмет може виконувати свої функції, а комплекс — певну роботу тільки в складі комплексу, а не самостійно; інший актив, що відповідає визначенню основних засобів, або частина такого активу, що контролюється підприємством.

Підприємство має право самостійно встановлювати мінімальну вартість об'єкта основних засобів та вартісні ознаки предметів, що входять до складу малоцінних необоротних матеріальних активів [3]. Враховуючи те, що в податковому обліку мінімальна вартість об'єкта основних засобів становить

1000 грн., на практиці більшість підприємств зазначають саме таку вартісну межу віднесення об'єкта до основних засобів (понад 1000 грн.) або до малоцінних необоротних матеріальних активів (менше 1000 грн.) [4].

Методичними рекомендаціями регламентовані умови збільшення первісної вартості об'єктів основних засобів за рахунок витрат на капітальний ремонт, а саме:

- витрати на капітальний ремонт об'єктів основних засобів можуть бути визнані капітальними інвестиціями, якщо вони можуть бути ідентифіковані з окремою амортизованою частиною (компонентом) основних засобів. Так, витрати на капітальний ремонт можуть бути вказані капітальними інвестиціями, якщо ціна придбання активу вже відображає зобов'язання (необхідність) підприємства здійснити в майбутньому витрати для приведення активу до стану, в якому він придатний для використання. Наприклад, у разі придбання будівлі, яка потребує капітального ремонту, витрати на такий ремонт відносяться до збільшення первісної вартості цієї будівлі і будуть відшкодовані від використання будівлі в майбутньому [2];

- вартість капітальних робіт, що призводять до збільшення очікуваних майбутніх економічних вигод від використання об'єкта основних засобів, включається до капітальних інвестицій з майбутнім збільшенням первісної вартості основних засобів. Підставою для визнання капітальними інвестиціями витрат, пов'язаних з поліпшенням основних засобів, є зростання внаслідок цих витрат очікуваного терміну корисного використання об'єкта, кількості та / або якості продукції (робіт, послуг), яка виробляється (надається) цим об'єктом. Прикладами такого поліпшення є:

- модифікація, модернізація, реконструкція об'єкта основних засобів з метою подовження терміну його корисної експлуатації або збільшення його виробничої потужності;
- заміна окремих частин (дообладнання) устаткування для підвищення якості продукції (робіт, послуг);

- впровадження ефективнішого технологічного процесу, що дозволить зменшити первісно оцінені виробничі витрати;
- добудова (надбудова) будівлі, що збільшить кількість місць (площу) будівлі, обсяги та/або якість виконуваних робіт (послуг) чи умови їх виконання [2].

Отже, витрати пов'язані з необоротними матеріальними активами, що виникають після їх придбання або створення, завчасно списують як витрати звітного періоду, в якому вони понесені. Проте ці витрати можуть бути капіталізовані, тобто додані до балансової вартості необоротного матеріального активу, якщо:

- існує ймовірність, що ці витрати призведуть до збільшення первісно очікуваних економічних вигод;
- ці витрати можна достовірно оцінити та віднести до конкретного активу.

При визнанні об'єкта основного засобу активом та зарахуванні його на баланс, підприємство повинно визначити строк його корисного використання.

Строком корисного використання (експлуатації) є період часу, упродовж якого підприємство передбачає використовувати відповідний об'єкт або кількість одиниць продукції (послуг), яку підприємство очікує отримати від використання основного засобу. Оскільки строк корисного використання (експлуатації) визначають виходячи з корисності об'єкта для конкретного підприємства, він може бути коротший, ніж нормативний (технічний, економічний) строк експлуатації. Отже строк корисного використання відображає наміри керівництва підприємства щодо використання певного об'єкта основних засобів з урахуванням накопиченого досвіду та оцінки ринкової ситуації.

При цьому строк корисного використання об'єктів основних засобів можна переглядати. Наприклад, якщо встановлено, що очікуваний строк корисного використання об'єкта основних засобів суттєво відрізняється від попередніх оцінок (у разі модернізації, реконструкції, зміни попиту на

виготовлену продукцію), то сума розрахованої раніше амортизації за рік повинна бути відповідним чином відкоригована. Так, в П(С)БО 7 «Основні засоби» зазначено, що строк корисного використання основних засобів підприємство може встановлювати самостійно, враховуючи: очікуване використання об'єкта підприємством з урахуванням його потужності або продуктивності; фізичний і моральний знос, що передбачається; правові або інші обмеження щодо строків використання об'єкта та інші фактори [3].

В П(С)БО 7 «Основні засоби» зазначена класифікація основних засобів для цілей бухгалтерського обліку. При цьому в Методичних рекомендаціях з бухгалтерського обліку основних засобів вказано, що підприємство може розширювати зазначену класифікацію, поділяючи у групах (підгрупах) основні засоби на власні, орендовані і такі, що перебувають в експлуатації, запасі, оренді, ремонті, на модернізації, реконструкції, добудові, в частковій ліквідації тощо [2].

Підприємство також може встановлювати класифікацію основних засобів для нарахування амортизації і їх переоцінки відповідно до тої, яка передбачена у податковому обліку, що надана в Законі України «Про оподаткування прибутку підприємств» [4].

При зарахуванні нових об'єктів до складу основних засобів визначити їх ліквідаційну вартість через декілька років достатньо важко. Тому часто підприємства в наказі про облікову політику вказують, що ліквідаційна вартість об'єкта дорівнює нулю, а вартість, що амортизують, відповідає первісній вартості об'єкта.

Чинним законодавством передбачено наступні методи нарахування амортизації основних засобів: прямолінійний, зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний, виробничий і метод, передбачений податковим законодавством [3]. Підприємство може встановити різні методи нарахування амортизації для різних облікових груп об'єктів основних засобів (крім землі та незавершених капітальних інвестицій).

Основними методами амортизації інших необоротних матеріальних активів є прямолінійний і виробничий. При нарахуванні амортизації малоцінних необоротних активів і бібліотечних фондів можуть застосовуватися і такі методи нарахування амортизації:

- нараховувати у першому місяці використання об'єкта у розмірі 50% вартості, та решти 50% вартості, яка амортизується, у місяці їх вилучення з активів (списання з балансу) внаслідок невідповідності критеріям визнання активом;
- нараховувати в першому місяці використання об'єктів 100% його вартості.

Вартість об'єктів основних засобів, що відображена в обліку і балансі, може не відповідати їх реальній вартості. Тому підприємства мають право здійснювати переоцінку об'єктів основних засобів. Діючі стандарти не відносять переоцінку до обов'язкових заходів. Тому підприємство самостійно приймає рішення щодо необхідності її проведення. Слід пам'ятати, що коли переоцінюється певний об'єкт основних засобів, треба переоцінити всі об'єкти групи основних засобів, до якої належить цей об'єкт. При цьому об'єкти, що належать до певної групи основних засобів, переоцінюються одночасно, для того щоб уникнути вибіркової переоцінки активів і відображення у фінансовій звітності сум, які є змішанням оцінок на різні дати.

При цьому в Методичних рекомендаціях з бухгалтерського обліку основних засобів та листі Міністерства фінансів України «Щодо суттєвості у бухгалтерському обліку та звітності» запропоновані наступні варіанти визначення порогу суттєвості переоцінки основних засобів та інших необоротних матеріальних активів (крім малоцінних необоротних матеріальних активів і бібліотечних фондів): 1% чистого прибутку (збитку) підприємства або 10% відхилення залишкової вартості об'єкта основних засобів від його справедливої вартості [5].

Відповідно до П(С)БО 7 «Основні засоби» у примітках до фінансової звітності наводиться інформація про зміну розміру додаткового капіталу в

результаті переоцінки основних засобів та обмеження щодо його розподілу між власниками (учасниками) [3, п.38]. Отже, в наказі про облікову політику доцільно вказати обмеження розподілу додаткового капіталу в результаті дооцінки основних засобів між власниками (учасниками) при їх виході із товариства, а саме: розподіляти між засновниками, які виходять із товариства, або не розподіляти.

Відповідно до П(С)БО 7 «Основні засоби» підприємство має право встановлювати періодичність (період) зарахування сум дооцінки основних засобів до нерозподіленого прибутку щомісяця, щокварталу, раз на рік або при вибутті об'єктів основних засобів, які раніше були переоцінені [3].

Порядок застосування методики визначення суми втрат від зменшення корисності та вигод від відновлення корисності основних засобів регламентується П(С)БО 28 «Зменшення корисності активів» [6].

Відповідно до П(С)БО 7 «Основні засоби» відомості про зміни первісної вартості та суми зносу основних засобів заносяться до реєстрів їх аналітичного обліку. Регістрами аналітичного обліку основних засобів є Інвентарні картки обліку основних засобів, форма яких затверджена наказом Мінстату України [7]. В розроблених типових формах цих документів не передбачена інформація щодо переоцінки основних засобів. Враховуючи це, підприємство зазначає в наказі про облікову політику підприємства порядок відображення результатів переоцінки та зменшення корисності основних засобів в реєстрах аналітичного обліку.

1.2. Економічний зміст капітальних інвестицій і їх класифікація

Основні засоби постійно потребують уваги з метою підтримки їх у належному для використання стані. Це обумовлює понесення підприємством витрат на ремонти і технічне обслуговування об'єктів основних засобів, а також на постійне їх оновлення.

Капітальні інвестиції - це витрати на капітальне будівництво, придбання (виготовлення власними силами) основних засобів, придбання чи виготовлення інших необоротних матеріальних активів, придбання чи виготовлення нематеріальних активів, а також формування основного стада, які здійснюються в даному періоді з метою отримати економічні вигоди в майбутньому.

Від капітальних інвестицій слід відрізнити витрати на капітальний ремонт. Якщо за рахунок капітальних інвестицій проводиться відновлення та розширення основних засобів, то за рахунок капітального ремонту основні засоби лише підтримуються в працездатному стані.

Класифікують капітальні інвестиції за видами планування та за їх структурою.

За видами планування їх поділяють на централізовані і нецентралізовані.

Централізовані капітальні інвестиції - це кошти, які асигнують на капітальне будівництво з державного бюджету.

Нецентралізовані капітальні інвестиції визначаються планами підприємств, населення і здійснюються за рахунок їхніх власних коштів.

За структурою на підприємствах виділяють капітальні інвестиції:

- на капітальне будівництво;
- придбання (виготовлення) основних засобів;
- придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів;
- придбання (виготовлення) нематеріальних активів;
- формування основного стада.

До капітальних інвестицій на придбання (виготовлення) основних засобів відносять: придбання обладнання, що не потребує монтажу; придбання обладнання, що вимагає монтажу; придбання виробничого інструменту, вимірювальних, випробувальних та інших приладів і інвентарю, що відносяться до основних засобів; придбання малоцінних і швидкозношуваних предметів в тих випадках, коли їх придбання передбачене за рахунок капітальних інвестицій.

До капітальних інвестицій на придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів відносять витрати на придбання або виготовлення матеріальних активів, які враховуються на рахунку 11 "Інші необоротні матеріальні активи".

До капітальних інвестицій на придбання (виготовлення) нематеріальних активів відносять витрати на придбання або створення власними силами активів, облік яких ведеться на рахунку 12 "Нематеріальні активи".

В сільськогосподарському виробництві особливу групу являють капітальні інвестиції з формування основного стада. До капітальних інвестицій з формування основного стада відносять витрати на формування основного стада робочої та продуктивної худоби (довгострокових біологічних активів).

До складу капітальних інвестицій включаються затрати на будівельно-монтажні роботи, придбання устаткування, машин, механізмів, інструментів, інвентаря, інші капітальні роботи і затрати на проектно-розвідувальну діяльність, на утримання апарату управління і технічного нагляду, на відведення земельних ділянок тощо.

Галузеву структуру капітальних інвестицій характеризує їх розподіл за галузями економіки. За цією ознакою виділяються капітальні вкладення у відтворення основних засобів торгівлі, громадського харчування, сільського господарства, промисловості, транспорту, закладів освіти, охорони здоров'я тощо. Територіальна структура капітальних інвестицій означає розподіл витрат, пов'язаних із створенням нових, розширенням та модернізацією діючих основних засобів, за регіонами їх розміщення.

1.3. Особливості організації обліку капітальних інвестицій

Джерелами фінансування капітальних інвестицій можуть бути як власні кошти (прибуток, амортизаційні відрахування, бюджетне фінансування, фінансування сторонніх організацій в порядку пайової участі у будівництві та ін.), так і залучені кошти (банківські кредити та інші позикові кошти).

Капітальні роботи можуть виконуватися або підрядним способом (тобто спеціалізованими будівельно-монтажними організаціями на договірних засадах), або господарським способом (тобто самим підприємством).

Порядок обліку затрат на капітальні інвестиції регламентується Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 16 «Витрати».

Синтетичний облік затрат на капітальні інвестиції (незалежно від способу виконання робіт) ведеться на рахунку 15 «Капітальні інвестиції» за субрахунками:

151 «Капітальне будівництво»;

152 «Придбання (виготовлення) основних засобів»;

153 «Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів»;

154 «Придбання (створення) нематеріальних активів»;

155 «Формування основного стада».

По дебету рахунка 15 «Капітальні інвестиції» і його субрахунків відображають затрати (на придбання та створення матеріальних і нематеріальних необоротних активів), по кредиту — списання зазначених затрат на закінчені та здані в експлуатацію об'єкти.

Аналітичний облік капітальних інвестицій ведеться відповідно за видами основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів, а також за окремими об'єктами капітальних вкладень.

На організацію обліку затрат на капітальні інвестиції впливає спосіб виконання будівельно-монтажних робіт.

При підрядному способі виконання робіт облік матеріальних, трудових і фінансових затрат на будівельно-монтажні роботи здійснює сам підрядчик. Підприємство-забудовник у цьому разі здійснює тільки облік затрат на капітальні інвестиції і розрахунки з підрядчиком за виконані і прийняті за актами роботи.

Виходячи з цього, підприємство-забудовник на вартість виконаних будівельно-монтажних і прийнятих за актами робіт робить запис по дебету рахунка 15 «Капітальні інвестиції» і кредиту рахунка 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядчиками». Така сама проводка складається на вартість придбаних об'єктів основних засобів, які не потребують монтажу (транспортні засоби, верстати, вимірювальні прилади, інвентар тощо).

Облік обладнання, яке потребує монтажу, ведеться в складі виробничих засобів на субрахунку 205 «Будівельні матеріали». Вартість такого обладнання, переданого в монтаж, списується на дебет рахунка 151 «Капітальне будівництво» з кредиту рахунка 205 «Будівельні матеріали».

Сума ПДВ, включена в рахунки підрядних організацій за виконані будівельні роботи, постачальників за придбані основні засоби, інші необоротні матеріальні активи, нематеріальні активи, відображається записом по дебету рахунка 641 «Розрахунки по податках» і кредиту рахунка 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядчиками».

Погашення заборгованості підрядним організаціям за виконані роботи і постачальникам за поставлені основні засоби, інші необоротні матеріальні і нематеріальні активи (включаючи ПДВ) відображається записом по дебету рахунка 63 «Рахунки з постачальниками і підрядчиками» і кредиту рахунка 31 «Рахунки в банках».

При господарському способі виконання будівельно-монтажних робіт затрати на капітальні інвестиції підприємство-забудовник відображає на дебеті рахунка 15 «Капітальні інвестиції» у кореспонденції з кредитом відповідних рахунків:

205 «Будівельні матеріали» (на вартість витрачених будівельних матеріалів і обладнання, переданого для монтажу, на об'єктах будівництва);

66 «Розрахунки з оплати праці», 65 «Розрахунки за страхуванням» (на суму заробітної плати, нарахованої робітникам, що зайняті на будівельних роботах, і нарахованих сумах збору на соціальні заходи) та ін.

За даними рахунками 15 «Капітальні інвестиції» визначають фактичну собівартість закінчених об'єктів будівництва (реконструкції, придбання). Введення в експлуатацію кожного об'єкта оформляється Актом приймання-передачі основних засобів (ф. № 03-І), який є підставою на списання вартості об'єктів капітальних інвестицій на закінчені об'єкти, а також зарахування їх на баланс до складу основних засобів.

Оприбуткування на баланс введених в експлуатацію основних засобів за фактичною собівартістю, їх будівництва (виготовлення, придбання) в бухгалтерському обліку відображається записом по дебету рахунка 10 «Основні засоби» в кореспонденції з кредитом рахунка 15 «Капітальні інвестиції».

Оприбуткування на баланс об'єктів основних засобів, внесених учасниками (засновниками) до статутного капіталу підприємства, за справедливою вартістю, узгодженою сторонами, відображається записом по дебету рахунка 10 «Основні засоби» і кредиту рахунка 40 «Статутний капітал».

Основні засоби, одержані від інших юридичних осіб у порядку безоплатної передачі, в бухгалтерському обліку відображаються записами:

1. на справедливую вартість прийнятих об'єктів (за даними сторони, яка передає):

Д-т рах. 10 «Основні засоби»

К-т рах. 424 «Безоплатно одержані необоротні активи».

2. на суму витрат по доставці:

Д-т рах. 15 «Капітальні інвестиції»

К-т рах. 685 «Розрахунки з іншими кредиторами» та ін.

3. на суму визнаного доходу (в міру нарахування амортизації) по безоплатно одержаних об'єктах основних засобів:

Д-т рах. 424 «Безоплатно одержані необоротні активи»

К-т рах. 745 «Доход від безоплатно одержаних активів».

Кошти, які забудовник отримав від пайовика для пайової участі в будівництві об'єкта, відображаються по дебету рахунка 31 «Рахунки в банках» (або рахунка 205 «Будівельні матеріали») і кредиту рахунка 48 «Цільове фінансування і цільові надходження» із внесенням до аналітичного обліку відомостей про пайовика й об'єкт будівництва. Після оформлення документів про право власності пайовика на відповідну частку збудованого об'єкта забудовник на відповідну вартість відображає використання коштів за цільовим призначенням записом по дебету рахунка 48 «Цільове фінансування і цільові надходження» в кореспонденції з кредитом рахунка 15 «Капітальні інвестиції».

Пайовик передані забудовнику кошти для пайової участі в будівництві об'єкта відображає по дебету рахунка 377 «Розрахунки з іншими дебіторами» і кредиту рахунка 31 «Рахунки в банках». Після одержання належно оформлених документів про право власності пайовика на відповідну частку збудованого об'єкта (квартиру, нежитлове приміщення) робить запис по дебету рахунка 15 «Капітальні інвестиції» і кредиту рахунка 377 «Розрахунки з іншими дебіторами».

Зарахування на баланс власної частки збудованого об'єкта відображається записом по дебету рахунка 10 «Основні засоби» і кредиту рахунка 15 «Капітальні інвестиції».

РОЗДІЛ ІІ. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ НА БУДІВНИЦТВО І ПРИДБАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

2.1. Нормативно-правова база організації обліку капітального будівництва

Основним нормативно-правовим документом, який регулює облік в Україні, а зокрема й облік капітального будівництва, є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [8]. Цим Законом встановлено основний принцип формування облікової інформації щодо витрат – нарахування та відповідність доходів з витратами.

Методологічну основу обліку витрат у будівництві визначають П(С)БО № 16 та П(С)БО № 18: всі методичні рекомендації щодо практичного відображення в обліку витрат не повинні суперечити нормам цих положень. Виходячи з цього, Методичні рекомендації № 573 [9] мають рекомендаційний характер і не можуть бути визначальними при визначенні методики та організації бухгалтерського обліку витрат у будівництві.

Важливим елементом регулювання та управління витратами є податкове законодавство, яке визначає склад витрат звітного періоду в процесі визначення суми податку на прибуток [9]. Крім цього, даний документ визначає пільги за сплатою ПДВ для будівельних підприємств.

Механізми регулювання соціальної політики в процесі формування витрат та їх обліку визначенні Законом України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [10], за яким підприємство збільшує свої витрати на суму нарахувань єдиного соціального внеску.

Таким чином, облік витрат суворо регламентований низкою нормативно-правових документів, які визначають визнання та оцінку витрат, їх склад витрат в процесі визначення собівартості та повних витрат у будівництві. Поряд з цим, варто відзначити, що у чинній нормативній базі існують деякі інші нормативно-

методичні документи з регулювання господарської діяльності підприємств на території України.

16 січня 2003 р. Верховна Рада України прийняла Господарський кодекс України, підготовлений відповідно до затвердженої нею у 1992 році концепції судово-правової реформи. При розробці та прийнятті Господарського кодексу враховувалася необхідність взаємодії в системі правового регулювання господарської діяльності публічно-правових і приватно-правових засад, забезпечення поєднання державного регулювання економіки та ринкової саморегуляції.

Як зазначено у преамбулі Господарського кодексу, він встановлює, згідно з Конституцією України, правові основи господарської діяльності (господарювання), яка базується на різноманітності суб'єктів господарювання різних форм власності. Господарський кодекс має на меті забезпечити зростання ділової активності суб'єктів господарювання, розвиток підприємництва і на цій основі - підвищення ефективності суспільного виробництва, його соціальну спрямованість відповідно до вимог Конституції України, затвердити суспільний господарський порядок в економічній системі України, сприяти гармонізації її з іншими економічними системами.

Господарський кодекс України главу 33 (ст. 317 - ст. 324) присвячує капітальному будівництву.

Відповідно до Господарського кодексу (ст. 317.1) будівництво об'єктів виробничого та іншого призначення, підготовка будівельних ділянок, роботи з обладнання будівель, роботи з завершення будівництва, прикладні та експериментальні дослідження і розробки тощо, які виконуються суб'єктами господарювання для інших суб'єктів або на їх замовлення, здійснюються на умовах підряду.

За договором підряду на капітальне будівництво одна сторона (підрядник) зобов'язується своїми силами і засобами на замовлення другої сторони (замовника) побудувати і здати замовникові у встановлений строк визначений договором об'єкт відповідно до проектно-кошторисної

документації або виконати зумовлені договором будівельні та інші роботи, а замовник зобов'язується передати підряднику затверджену проектно-кошторисну документацію, надати йому будівельний майданчик, прийняти закінчені будівництвом об'єкти і оплатити їх (ст. 318.1).

Стаття 319 зазначає, що договір підряду на капітальне будівництво може укладати замовник з одним підрядником або з двома і більше підрядниками. Підрядник має право за згодою замовника залучати до виконання договору як третіх осіб субпідрядників, на умовах укладених з ними субпідрядних договорів, відповідаючи перед замовником за результати їх роботи. У цьому випадку підрядник виступає перед замовником як генеральний підрядник, а перед субпідрядниками - як замовник.

В інших статтях Господарського кодексу описано права замовників згідно договору підряду (ст. 320), умови проведення розрахунків за договором підряду на капітальне будівництво (ст. 321), відповідальність за порушення договору підряду на капітальне будівництво (ст. 322), умови укладання та виконання договорів підряду в капітальному будівництві (ст. 323), умови договору підряду на проведення проектних і досліджувальних робіт (ст. 324).

Регулювання обліку в Україні здійснюється за допомогою нормативних документів КМУ, Міністерства фінансів, Держкомстатистики, Головної Державної податкової служби, Національного Банку та інших державних органів. Нормативні органи регламентують як об'єкти обліку, так і схему кореспонденції рахунків.

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. (зі змінами і доповненнями) визначає правові засади регулювання, організації ведення бухгалтерського обліку та подання фінансової звітності в Україні.

Даний закон значно розширив повноваження підприємств щодо організації облікового процесу. Підприємства самостійно можуть вибирати методи оцінки необоротних активів і запасів, нарахування амортизації, обліку

витрат; створювати відповідні резерви для покриття безнадійних та сумнівних боргів, оплати відпусток;

Вести управлінський облік тощо.

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» визначає основні принципи бухгалтерського обліку; порядок державного регулювання бухгалтерського обліку; порядок організації і ведення бухгалтерського обліку; загальні вимоги до фінансової звітності.

До інших законодавчих документів, які регламентують організацію діяльності, ціноутворення, порядок ведення обліку і складання звітності будівельних організацій, відносяться:

- ліцензійні умови проведення будівельної діяльності, затвержені наказом Держкомпідприємництва і Держбуду від 13.09.2001 р.
- загальні умови укладення та виконання договорів підряду в капітальному будівництві, затвержені постановою КМУ від 01.08.2005 р.
- положення про взаємини організацій - генеральних підрядників із субпідрядними організаціями, затверджене науково-технічною радою міністерства України у справах будівництва й архітектури, протокол від 14.12.94 р.
- положення про підрядні контракти в будівництві, затверджене Науково-технічною радою Міністерства України у справах будівництва й архітектури, протокол від 15.12.93 р.
- правила визначення вартості будівництва, затвержені наказом державного комітету будівництва, архітектури і житлової політики України від 27.08.2000 р.
- методичні рекомендації з формування собівартості будівельно-монтажних робіт, затвержені наказом Держкомбудівництва України від 16 лютого 2004 р.
- наказ Держкомстату України та Держкомбудівництва України «про затвердження типових форм первинних документів з обліку в будівництві» від 21.06.02 р.

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 18 «Будівельні контракти» (П(С)БО), затверджений наказом Мінфіну України від 28.04.2001 р. визначає методологічні засади формування підрядниками у бухгалтерському обліку інформації про доходи та витрати, пов'язані з виконанням будівельних контрактів, та її розкриття у фінансовій звітності.

П(С)БО 18 містить визначення спеціальних термінів, що використовуються у положенні і необхідні для цієї галузі, варіанти визнання доходів та витрат протягом виконання будівельного контракту, оцінку доходів і витрат за будівельним контрактом, розкриття інформації щодо будівельних контрактів у примітках до фінансової звітності.

Згідно П(С)БО 18 доходи і витрати протягом виконання будівельного контракту визнаються з урахуванням ступеня завершеності робіт на дату балансу, якщо кінцевий фінансовий результат цього контракту може бути достовірно оцінений.

2.2. Організація обліку витрат на будівництво

Будівництво здійснюють господарським або підрядним способом. Підрядний спосіб будівництва більш прогресивний, ніж господарський, бо його виконують спеціалізовані будівельні організації, які мають свої кадри будівельників, будівельні машини і механізми, практичний досвід роботи тощо. Проте підприємства великий обсяг будівельних робіт виконують господарським способом.

За будівельно-монтажними роботами, які виконують господарським способом, забудовник обліковує витрати за кожним об'єктом. До витрат відносять: матеріали, заробітну плату (оплату праці), відрахування на соціальні заходи, витрати на експлуатацію будівельних машин і механізмів, інші прямі витрати, загальновиробничі витрати.

Будівельні матеріали відносять до витрат виробництва на підставі накладних або лімітно-забірних карток.

Облік будівельних матеріалів, як придбаних, так і власного виробництва, а також устаткування, яке підлягає встановленню, провадять на субрахунку 205 "Будівельні матеріали". На ньому обліковують усі будівельні матеріали незалежно від подальшого використання їх у господарстві або подальшої реалізації. Тут обліковують також садивний матеріал, призначений для закладання багаторічних насаджень.

Обладнання, яке не потребує монтажу, на субрахунку 205 не обліковують, а відносять його вартість на рахунок 15 "Капітальні інвестиції". На цей рахунок записують витрати з придбання автомобілів, тракторів, комбайнів, обладнання, виробничого і господарського інвентаря тощо.

Обладнання, яке підлягає монтажу, списують з субрахунку 205 на рахунок 15 після здавання в монтаж (прикріплення до фундаменту, підлоги, міжповерхове перекриття, укрупнене складання, що підлягає оплаті згідно з ціниками на монтаж обладнання). Роботу з підготовки обладнання до монтажу, а саме - перевезення до місця встановлення, розпакування, складання,

комплектування окремих його частин і перевірка обладнання - не вважають задачею обладнання в монтаж.

За статтею "Заробітна плата (оплата праці)" відображають заробітну плату робітників, які безпосередньо зайняті на будівельно-монтажних роботах, включаючи суми, нараховані за доставку матеріалів від приоб'єктного складу до місця їх призначення.

На цю статтю не відносять суми заробітної плати (оплати праці) за роботи зі спорудження нетитульних пристроїв, поточного ремонту основних засобів, благоустрою будівельного майданчика; за роботи, пов'язані зі здачею об'єктів будівництва, та інші роботи, витрати на які входять до складу накладних витрат, а також заробітну плату (оплату праці) робітників, які зайняті на навантажувально-розвантажувальних роботах з доставки матеріалів до приоб'єктного складу, на обслуговуванні будівельних машин і механізмів тощо, що списується на собівартість відповідних запасів.

Первинний документ з обліку праці та її оплати в будівництві - це наряд на відрядну роботу. Нараховані суми оплати з нарядів групують за витратами виробництва для віднесення на відповідні об'єкти будівництва, а також заносять у таблиць обліку робочого часу і підраховують у розрахунково-платіжній відомості належні суми для виплати працівникам.

В установленому порядку роблять нарахування на заробітну плату - єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Витрати у процесі експлуатації будівельних машин і механізмів обліковують на рахунку 15 на окремих аналітичних рахунках.

Щомісячну фактичну суму витрат на утримання і експлуатацію будівельних машин списують безпосередньо на відповідні об'єкти будівництва на основі первинних документів, а за машинами і механізмами, облік витрат яких ведеться за видами або групами машин, - шляхом розподілу пропорційно кошторисній вартості відпрацьованих машино-змін на відповідних об'єктах.

Витрати на створення тимчасових (нетитульних) споруд, пристроїв інвентарного характеру для будівництва обліковують окремо. До тимчасових

(нетитульних) споруд відносять: навіси, сараї для об'єктів будівництва, убиральні, утеплені приміщення для робітників, огорожі, настили, перехідні мостики, сходи, ходові дошки, дрібні такелажні та монтажні пристрої, бункери для розчинів тощо. Витрати на спорудження таких пристроїв обліковують пооб'єктно або за групами однорідних об'єктів. У міру завершення робіт за вказаними об'єктами витрати на їх спорудження відносять на субрахунок .13 "Тимчасові (нетитульні) споруди" і обліковують за видами або однорідними групами за фактичною собівартістю. Погашений проводять щорічно, виходячи із встановленого строку експлуатації і залежно від тривалості проведення робіт. При визначенні розміру погашення враховують вартість матеріалів, які одержать від розбирання тимчасових об'єктів.

Відображення операцій на рахунках з обліку будівництва господарським способом показано в додатку 2.2.1.

Якщо будівництво виконують підрядним способом, то між замовником і підрядником укладається договір підряду (контакт) на весь період будівництва. Учасниками підрядного договору є: замовник - визначає умови складання контракту, приймає закінчені роботи і здійснює оплату за них; підрядник - за обумовлену ціну виконує передбачені контрактом роботи, передає їх замовнику і одержує оплату за них.

Ціна контракту визначається сторонами за домовленістю і залежить від розміру витрат. Для визначення ціни використовують проектно-кошторисну документацію. Ціни в контракті можуть бути твердими і динамічними. Тверді ціни не змінюються протягом усього будівництва. Динамічні ціни коригуються у процесі виконання робіт з урахуванням рівня інфляції.

Строки виконання робіт визначаються на підставі календарного плану будівництва. Вказуються конкретні дати початку робіт та здачі об'єкта в експлуатацію. Наприклад, виконання робіт починається у травні 2012 р. і закінчується в листопаді 2012 р.

Розрахунки за виконані роботи здійснюють, як правило, у безготівковій формі. Оплата може проводитися за повністю закінчений об'єкт або шляхом

проміжних платежів за етапи, комплекси робіт, конструктивні елементи, окремі види робіт.

Субпідрядні організації виконують спеціальні й окремі види робіт за домовленістю з генеральним підрядником, головним підрядчиком або замовником.

Під час будівництва підрядним способом витрати за статтями та елементами обліковує підрядник. Замовник приймає виконані роботи за актом приймання виконаних підрядником робіт (форма № КБ-2), який складають у двох примірниках - один для замовника і один для підрядника, і відображає витрати за дебетом субрахунку 151 "Капітальне будівництво" загальною сумою (додаток 2.2.2).

Облік розрахунків з підрядними організаціями ведуть на рахунку 63 "Розрахунки з постачальниками та підрядниками". Контроль за станом розрахунків здійснюють за кожним документом в розрізі організацій. На підставі актів на приймання будівельно-монтажних робіт складають проводку: дебет рахунку 15 "Капітальні інвестиції" і кредит рахунку 63 "Розрахунки з постачальниками та підрядниками".

Будівлі та споруди, які закінчені, приймає в експлуатацію відповідно до затверджених правил приймальна комісія.

Комісія перевіряє готовність об'єкта до приймання в експлуатацію, якість виконаних будівельно-монтажних робіт, відповідність обладнання об'єкта і його вартості, передбаченої проектно-кошторисною документацією, тощо. Приймання об'єкта в експлуатацію оформляють актом встановленої форми.

Якщо комісія вважає, що об'єкт не може бути прийнятий в експлуатацію, то це підтверджують мотивованими висновками і подають їх замовнику та генеральному підряднику.

Після введення в експлуатацію закінчених будівництвом будівель і споруд закривають відповідно і кошторисну документацію.

2.3. Організація обліку витрат на придбання основних засобів

Придбання основних засобів здійснюється за договором купівлі-продажу, згідно з яким продавець передає відповідне майно у власність покупцю, а останній приймає майно і сплачує за нього визначену суму.

У процесі придбання нерухомості покупець сплачує пенсійний збір. Якщо придбання будинку здійснюється через товарну біржу, то остання має право стягувати плату за реєстрацію угод.

Введення будинку в експлуатацію потрібно оформити Актом приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів (форма № 03-1). В акті зазначають дані, що характеризують об'єкт, його вартість, дату введення та інші. Акт підписує комісія. Продавець передає покупцю також архітектурно-технічний паспорт на придбану будівлю - на неї заводиться інвентарна картка обліку основних засобів (форма № 03-6).

Приклад.

Придбано будівлю: ціна 100 тис. грн, ПДВ - 20 тис. грн, всього до сплати 120 тис. грн. Сума реєстраційного біржового збору- 1 тис. грн. Порядок запису на бухгалтерських рахунках показано в додатку 2.3.1.

Основні засоби, що не використовуються підприємством для одержання прибутку, належать до невиробничих основних фондів. При їх придбанні не відшкодовується сума ПДВ, а включається у вартість об'єкта. Отже" якщо в наведеному прикладі буде купуватися будинок спортивного комплексу або інші невиробничі об'єкти, то їх вартість становитиме 121 200 грн ($120\ 000 + 1200 = 121\ 200$), яка складається із сплаченої суми покупцю разом з ПДВ і реєстраційній біржі, включаючи ПДВ. За дебетом субрахунку 152 "Придбання (виготовлення) основних засобів" буде зібрана вся сума - 121 200 грн, за якою об'єкт зараховують у склад основних засобів.

При придбанні житлового будинку у громадян - фізичних осіб договір купівлі-продажу має бути нотаріально завірений. Вартість послуг нотаріуса включають у витрати на капітальні інвестиції та у вартість придбаного об'єкта.

На рахунку 15 обліковують витрати на придбання обладнання, інструменту та інших видів основних засобів. Обладнання поділяють на таке, що потребує монтажу, і таке, що його не потребує. Обладнання, яке потребує монтажу, обліковують на рахунку 20 "Виробничі запаси". На рахунок 15 відносять вартість машин та обладнання, яке не потребує монтажу. В міру надходження вказаних цінностей їх оприбутковують і приймають на збереження матеріально відповідальні особи на підставі прибуткових документів. На цей рахунок відносять витрати на доставку машин (оплата залізничних і водних тарифів, вартість послуг власного автотранспорту, навантажувальних і розвантажувальних робіт), складання, якщо вони поступають у розібраному вигляді.

Разом з автомобілями, тракторами та іншими машинами, які надходять від постачальників, можуть поступати запасні частини та інструменти. їх включають до загальної суми за рахунком і оплачують одночасно з машинами.

У таких випадках на дебет рахунку 15 "Капітальні інвестиції" відносять загальну оплачену суму з кредиту рахунку 63 "Розрахунки з постачальниками та підрядниками". Придбані машини оприбутковують у складі основних засобів на дебет рахунку 10 "Основні засоби" і кредит рахунку 15. Аналітичні рахунки відкривають окремо для кожного предмета.

Придбання земель відносять до капітальних інвестицій. Витрати на придбання земель обліковують за дебетом рахунку 15 "Капітальні інвестиції". Куплені земельні ділянки оприбутковують у складі основних засобів за фактичними витратами на покупку: дебет рахунку 10 "Основні засоби" і кредит рахунку 15.

Сільськогосподарські підприємства провадять значні роботи з докорінного поліпшення земель. Приймання виконаних робіт оформляють актом, який складають в 3 або 4 примірниках: для замовника, для виконавця (може бути два примірники) і для районного управління сільського господарства. В акті зазначають обсяг виконаних робіт за видами та їх вартість. Підписують акт виконавець і замовник. Роботи приймають у присутності

представника районного управління сільського господарства, яким здебільшого є старший агроном-лісомеліоратор управління.

До технічних робіт з окультурення відносять: розчищення земель від лісу, чагарників, пеньків і каміння, вирівнювання площ після викорчовування; зрізування і розробка купин, фрезерування. До комплексу робіт з видобування, транспортування та використання торфу на добрива входять такі роботи: болотнопідготовчі з розробки торфових родовищ, з видобування торфу, транспортування його з торфових родовищ до місць використання, включаючи навантажувально-розвантажувальні роботи; роботи, пов'язані з використанням торфу на підстилку худобі та приготуванням торфового гною, торфових компостів та сумішей, внесення цих добрив у ґрунт.

Витрати, пов'язані зі створенням споруд та інших інвентарних об'єктів (будівництво і перебудова закритого дренажу, відкритої внутрішньогосподарської осушувальної мережі тощо), обліковують у складі капітальних інвестицій на дебеті рахунку 15. Аналітичні рахунки відкривають за видами робіт або за споруджуваними об'єктами. Облік провадять як за будівництвом. Якщо роботи виконують підприємства власними засобами (господарським способом), то витрати обліковують за статтями на основі первинних та зведених документів з нарахування оплати праці (заробітної плати), витрачання матеріальних цінностей, нарахування амортизації основних засобів тощо. При виконанні робіт підрядним способом записи в аналітичних рахунках роблять з актів на приймання робіт.

Виконані роботи щодо поліпшення земель, пов'язані зі створенням споруд та інших об'єктів інвентарного характеру, приймають у склад основних засобів: дебет рахунку 10 "Основні засоби" і кредит рахунку 15 "Капітальні інвестиції".

Витрати на поліпшення й окультурення пасовищ не включають в основні засоби. їх можна обліковувати як нематеріальні активи або у складі незавершеного виробництва у рослинництві. Включають ці витрати в собівартість продукції культурних та поліпшених пасовищ рівними частинами протягом 7-10 років після введення в експлуатацію поліпшених земельних

ділянок. До таких витрат відносять: придбання, транспортування, внесення в ґрунт вапна та гіпсу; добування та внесення у ґрунт торфу, торф'яних компостів та інших органічних і мінеральних добрив; придбання насіння багаторічних трав і мінеральних добрив; вибіркоче боронування для відведення зайвих поверхневих вод тощо.

РОЗДІЛ III. УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИТРАТ НА БУДІВНИЦТВО І ПРИДБАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

3.1. Роль обліку капітальних інвестицій в управлінні підприємством

Сталий розвиток економіки України вимагає значних інвестицій не лише на загальнодержавному чи регіональному рівнях, але й на рівні окремих підприємств. В умовах жорсткої конкурентної боротьби, фізичного та морального зносу основних засобів, особливого значення для підприємств усіх галузей національної економіки набувають капітальні інвестиції, як складова частина реальних інвестицій, та їх ефективність й результативність. Для будь-якого інвестиційного проекту ключовим моментом є передінвестиційна підготовка й поточне управління існуючими проектами, в якій основною ланкою служать дані стратегічного аналізу та бухгалтерського обліку.

Систему стратегічного управління капітальними інвестиціями можна представити як сукупність об'єктів, суб'єктів та процесів управління за інвестиційною діяльністю підприємства.

Об'єкт стратегічного управління – це елемент, заради якого і створюється система управління. Звідси, об'єктом системи управління капітальними інвестиціями є інвестиційні проекти, інвестиційний процес в цілому та результат від капітального інвестування. На наш погляд, сукупність суб'єктів системи стратегічного управління капітальними інвестиціями доцільно розподілити за окремими рівнями з точки зору значущості в загальному процесі стратегічного управління:

Перший рівень – власники підприємства. Можуть брати окремі інвестиційні проекти під власний неопосередкований контроль, а управління іншими інвестиційними проектами доручати Спостережній раді, Раді директорів, засновників підприємства.

Другий рівень – структурні підрозділи, що мають відношення до інвестиційної діяльності підприємства, на чолі з керівником або генеральним директором. Цей рівень може бути представлений:

1. Фінансовою службою підприємства, де виділяють загальний центр управління інвестиційною діяльністю. В цьому центрі управлінські функції виконує інвестиційний менеджер загального профілю по відношенню до дій інвестиційних менеджерів з різних видів інвестування, в тому числі й з капітального інвестування.

2. Планово-економічним відділом, де також виділяється центр з планування та економічного обґрунтування інвестиційних проектів. Перші два відділи працюють в тісному взаємозв'язку щодо конкретних інвестиційних проектів.

3. Облікова служба (централізована бухгалтерія підприємства). На чолі із головним бухгалтером, якому надходить інформація щодо поточного стану капітального інвестування на підприємстві у вигляді реєстрів синтетичного та аналітичного обліку необоротних активів, у тому числі і капітальних інвестицій, та який на підставі цієї інформації готує та передає фінансову звітність.

4. Також до цього рівня можна відносити й інші структурні підрозділи підприємства, що так чи інакше мають відношення до управління інвестиційною діяльністю, наприклад, юридичний відділ, в складі якого управлінські дії щодо законності здійснення інвестиційної діяльності виконує юрист-консультант.

Управління необхідно розглядати як процес, що постійно діє на підприємстві. Звідси, процес стратегічного управління капітальними інвестиціями – це дії посадових осіб, що мають відношення до прийняття управлінських рішень щодо капітального інвестування на підприємстві. Цей процес передбачає такі етапи:

- 1) визначення періоду формування інвестиційної стратегії;
- 2) вибір стратегічних цілей інвестиційної діяльності;
- 3) визначення напрямків капітального інвестування та джерел фінансування;
- 4) конкретизацію інвестиційних програм та термінів;

- 5) оцінку розробленої інвестиційної стратегії;
- 6) перегляд стратегії у залежності від зміни зовнішніх умов та становища підприємства.

ВИСНОВКИ

Капітальні інвестиції - це витрати на капітальне будівництво, придбання (виготовлення власними силами) основних засобів, придбання чи виготовлення інших необоротних матеріальних активів, придбання чи виготовлення нематеріальних активів, а також формування основного стада, які здійснюються в даному періоді з метою отримати економічні вигоди в майбутньому.

Класифікують капітальні інвестиції за видами планування та за їх структурою.

За видами планування їх поділяють на централізовані і нецентралізовані.

Централізовані капітальні інвестиції - це кошти, які асигнують на капітальне будівництво з державного бюджету.

Нецентралізовані капітальні інвестиції визначаються планами підприємств, населення і здійснюються за рахунок їхніх власних коштів.

За структурою на підприємствах виділяють капітальні інвестиції:

- на капітальне будівництво;
- придбання (виготовлення) основних засобів;
- придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів;
- придбання (виготовлення) нематеріальних активів;
- формування основного стада.

Джерелами фінансування капітальних інвестицій можуть бути як власні кошти (прибуток, амортизаційні відрахування, бюджетне фінансування, фінансування сторонніх організацій в порядку пайової участі у будівництві та ін.), так і залучені кошти (банківські кредити та інші позикові кошти).

Капітальні роботи можуть виконуватися або підрядним способом (тобто спеціалізованими будівельно-монтажними організаціями на договірних засадах), або господарським способом (тобто самим підприємством).

За будівельно-монтажними роботами, які виконують господарським способом, забудовник обліковує витрати за кожним об'єктом. До витрат відносять: матеріали, заробітну плату (оплату праці), відрахування на соціальні заходи, витрати на експлуатацію будівельних машин і механізмів, інші прями витрати, загальновиробничі витрати.

Придбання основних засобів здійснюється за договором купівлі-продажу, згідно з яким продавець передає відповідне майно у власність покупцю, а останній приймає майно і сплачує за нього визначену суму.

В умовах жорсткої конкурентної боротьби, фізичного та морального зносу основних засобів, особливого значення для підприємств усіх галузей національної економіки набувають капітальні інвестиції, як складова частина реальних інвестицій, та їх ефективність й результативність.

Систему стратегічного управління капітальними інвестиціями можна представити як сукупність об'єктів, суб'єктів та процесів управління за інвестиційною діяльністю підприємства.

Управління необхідно розглядати як процес, що постійно діє на підприємстві. Звідси, процес стратегічного управління капітальними інвестиціями – це дії посадових осіб, що мають відношення до прийняття управлінських рішень щодо капітального інвестування на підприємстві. Цей процес передбачає такі етапи:

- 1) визначення періоду формування інвестиційної стратегії;
- 2) вибір стратегічних цілей інвестиційної діяльності;
- 3) визначення напрямків капітального інвестування та джерел фінансування;
- 4) конкретизацію інвестиційних програм та термінів;
- 5) оцінку розробленої інвестиційної стратегії;
- 6) перегляд стратегії у залежності від зміни зовнішніх умов та становища підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Інструкція Міністерства фінансів України, затверджена наказом від 30 листопада 1999 року № 291 «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій».
2. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 30 вересня 2003 року № 561.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 року № 92 (із змінами).
4. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» від 28 грудня 1994 року № 334/94-ВР. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
5. Лист Міністерства фінансів України від 29 липня 2003 року № 04230-04108 «Щодо суттєвості у бухгалтерському обліку».
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 24 грудня 2004 року № 817.
7. Наказ Міністерства статистики України від 29 грудня 1995 року № 352 «Про затвердження типових форм первинного обліку».
8. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
9. Методичні рекомендації з формування собівартості будівельно-монтажних робіт – Рекомендації, Наказ Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 31.12.2010 р. № 573 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://msmeta.com.ua/ua_view_novosti_stroitelstva.php?id=101.

10. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 р. № 2464-VI [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>.
11. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку : підручник / Ф.Ф. Бутинець. – Вид. 2-е, доп. і перероб. – Житомир, ЖТІ, 2011. – 640 с.
12. Павлюк І. Бухгалтерський облік переоцінки основних засобів / І. Павлюк // Бухгалтерський облік і аудит. – 2011. – № 6. – С. 3-10.
13. Кузьмін Д. Л. Основні засоби та основні фонди: порівняльний аспект // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2012. - Вип. 2 (23). – 148-155 с.
14. Попович В.І. Облік основних засобів: порівняльний аналіз МСБО та ПСБО [Електронний ресурс] / Мукачівський державний університет, кафедра обліку і контролю у сфері послуг та соціальної культури // – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/vnulp/Management/2012_721/41.pdf.
15. Бутинець Т. А. Основні засоби: точка зору економіста // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. - 2012. - Вип. 2 (23). – 22-36 с.
16. Цебень Р. Л. // Облікова політика основних засобів у контексті впровадження Податкового кодексу України – 2011. – № 6. – С. 3-10.
17. Белова І.М. Особливості розвитку управлінського обліку в системі управління / І.М. Белова // Молодий вчений: науковий журнал. Херсон, 2015. – № 2(17). – С. 937- 940.
18. Белова І.М. Сутність управлінського обліку та його місце в системі управління підприємством / І.М. Белова // Інноваційна економіка”. – 2012. – №1 (27). – С.169 – 172.
19. План рахунків П(С)БО: нормативний довідник бухгалтера / Редакційна колегія: Позов А.Х., Кузьмінський Ю.А., Воронова М.О. – Дніпропетровськ: Баланс Клуб, 2012. – 150 с.

20. Просянюк Н.О. Бухгалтерський облік. Теоретичні основи. / Просянюк Н.О., Апанська М.О., Кірсанова В.В. / Навчальний посібник. – Харків: Бурун Книга, 2010. – 240 с.
21. Садовська І.Б. Нормативний облік витрат: інструмент і методологія управлінського обліку і контролю / Садовська І.Б. // Матеріали Науково-практичної конференції «Обліково-аналітичне забезпечення системи менеджменту підприємства». – Львів: Національний університет «Львівська політехніка», 2007. – С. 355 – 361.

ДОДАТОК 2.2.1

Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
	дебет	кредит	
Придбано будівельні матеріали:			
а) вартість матеріалів без ПДВ	205	631	150 000
б) сума ПДВ (податковий кредит)	641	631	30 000
Оплачено постачальнику за будівельні матеріали	631	311	180 000
Списано будівельні матеріали на об'єкт будівництва	151	205	150 000
Нараховано ЗП будівельникам	151	661	80 000
Нараховано ЄСВ на ЗП	151	651	29 500
Нарахована амортизацію машин та обладнання	151	131	9 000
Введено в експлуатацію об'єкт будівництва за фактичною собівартістю (150 000 + 80 000 + 29 500 + 9 000 = 268 500)	103	151	268 500

ДОДАТОК 2.2.2

Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
	дебет	кредит	
Нараховано за виготовлення проектно-кошторисної документації:			
а) вартість документації без ПДВ	151	631	10 000
б) сума ПДВ (податковий кредит)	641	631	2 000
Оплачено за виконані роботи з розробки проектно-кошторисної документації	631	311	12 000
Прийнято будівельно-монтажні роботи (об'єкт будівництва) згідно з актами:			
а) вартість робіт без ПДВ	151	631	150 000
б) сума ПДВ (податковий кредит)	641	631	30 000
Оплачено за виконані будівельно-монтажні роботи	631	311	180 000
Введено в експлуатацію об'єкт будівництва за фактичною собівартістю (10 000 + 150 000 = 160 000)	103	151	160 000

ДОДАТОК 2.3.1

Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
	дебет	кредит	
Перераховано продавцю за вартість будівлі	371	311	100 000
Сплачено ПДВ за вартість будівлі	644	311	20 000
Сплачено за реєстрацію договору купівлі-продажу на товарній біржі	371	311	1 000
Сплачено ПДВ за реєстраційними послугами	644	311	200
Віднесено на капітальні інвестиції:			
а) вартість будівлі	152	371	100 000
б) за реєстрацію договору купівлі-продажу на товарній біржі	152	371	1 000
Оприбутковано куплену будівлю	103	152	102 000